

VERSNELLINGSBELEID

Vastgesteld, 2-6-2023

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Dataverzameling - Beschrijving huidige situatie	3
2.1. Analyse van de doelgroep	3
International Learners	3
Gifted	3
2.2. Analyse van de huidige opbrengsten m.b.t. het verrijkend/verdiepend onderwijs	3
Opbrengsten International Learners	3
Opbrengsten Gifted	3
3. Beschrijving gewenste situatie	4
3.1. Visie op Versnellen	4
International Learners	4
Gifted	4
3.2. Beschrijving procedures	4
3.4. Beschrijving van het onderwijsaanbod	6
3.4.1. Regulier aanbod	6
3.4.2. Verrijkend aanbod (boven op het reguliere aanbod)	6
International Learners	6
Gifted	6
3.4.3. Wat gaan we doen we om ouders bij vraagstukken rondom Versnellen te betrekken?	6
Bijlagen	7
Bijlage 1 Overzicht geraadpleegde literatuur	7
Bijlage 2 Versnellingswijzer basisschool Kronenburgh	10
Bijlage 3 Profielen van Betts en Neihart	14

1. Inleiding

Basisschool Kronenburgh heeft een populatie met veel hoogpresterende leerlingen. Een groot deel van deze leerlingen passen in het profiel van meer- en of hoogbegaafde leerling en hebben een IQ-score boven de 125. Basisschool Kronenburgh biedt naast het reguliere onderwijs van International Learners de mogelijkheid tot het voltijds volgen van een onderwijsprogramma voor meer- en hoogbegaafde leerlingen bij het programma Gifted. Het onderwijsbeleid staat zowel voor International Learners als Gifted beschreven in Succesplannen. Deze succesplannen beschrijven hoe een vak wordt gegeven en welke middelen er worden ingezet voor herhaling en of verdieping/verrijking. Voor het overgrote deel van de hoogpresterende leerlingen is het aanbod van Gifted uitdagend genoeg. Desondanks speelt voor sommige kinderen (meerdere malen) het vraagstuk of er wel of niet over moet worden gegaan tot een fysieke versnelling in leerjaren binnen het onderwijsprogramma van Gifted. Onder een fysieke versnelling wordt bedoeld dat een leerling niet binnen eigen leeftijdsgroep blijft, maar bijvoorbeeld overgaat van groep 5 naar groep 7 (dus groep 6 overslaat) of eind groep 7 al de school verlaat.

Uitgangspunt van de school sinds de oprichting is dat fysieke versnelling niet wenselijk is en dat de school het directe positieve effect niet bovenliggend vindt voor de negatieve langer termijn effecten van versnellen.

Tot voor kort was er geen actief gevoerd en beschreven beleid om concreet antwoord te geven op de vraagstukken rondom versnellen. Het basisprincipe was "Wij versnellen niet op school". Door het ontbreken van een beschreven en gepubliceerd beleid ontstond er onduidelijkheid en discussie binnen de school en met ouders. Dit werd duidelijk aan de hand van een drietal casussen in het voorjaar van 2023. Om dit in de toekomst te voorkomen moet dit beleidsstuk antwoord geven op de volgende vraagstukken;

- Wat is het uitgangspunt van de school rondom vraagstukken van fysieke versnelling?
- Wat is de procedure als het gaat om vraagstukken rondom fysiek versnellen?
- Welke documenten kunnen er worden ingezet om het vraagstuk rondom fysiek versnellen te verhelderen?

2. Dataverzameling - Beschrijving huidige situatie

2.1. Analyse van de doelgroep

Wij hanteren een tweedeling in programma's bij basisschool Kronenburgh: International Learners en Gifted. Met ieder hun eigen populatie en werkwijze.

International Learners

In schooljaar 2022-2023 bestaan de International Learners uit 5 onderwijsgroepen, te weten: Premiums (groep 0), Starters (groep 1-2), Juniors (groep 3-4), Mediors (groep 5-6) en Seniors (groep 7-8). International Learners kent in schooljaar 2022-2023 100 leerlingen. Bij International Learners is een IQ-rapport geen vereiste voor deelname aan het onderwijs. Deze gegevens zijn voor deze leerlingen dan ook niet bekend.

Gifted

In schooljaar 2022-2023 bestaat Gifted uit 10 onderwijsgroepen, te weten: Starters (groep 1-2), groep Juniors (3-4), 2x Junior Mediors (groep 4-5), 2x Mediors (groep 5-6), Medior Seniors (groep 6-7) en Seniors (groep 7, groep 8 en groep 8-9). Gifted kent in schooljaar 2022-2023 161 leerlingen. Voor Gifted is vanaf de juniors een IQ-score van boven de 125 verplicht om deel te kunnen nemen aan het onderwijsprogramma. 56,1% van de leerlingen kan worden beschouwd als hoog- of zeer hoogbegaafd. 38,8% is meerbegaafd. Op dit moment valt 5,1% nog buiten de definities van meer- of hoogbegaafd. Deze leerlingen kwamen uit het eerdere op school aanwezige programma Beter-tot-je-Recht, wat inmiddels is opgeheven.

2.2. Analyse van de huidige opbrengsten m.b.t. het verrijkend/verdiepend onderwijs

Op basisschool Kronenburgh wordt de jaarlijkse groei geëvalueerd door de afname van 2-jaarlijkse CITO-toetsen. De CITO-resultaten worden omgezet naar VIX-scores. De VIX-score is een vergelijkingschaal tussen de 1 en 100. De VIX wordt ingezet om vak onafhankelijk scores met elkaar te kunnen vergelijken.

Hieronder staat de omrekening van CITO-scores naar VIX-scores, in combinatie met het verwachte uitstroom-niveau:

- I-gebied: vix 65 en hoger (20% hoogst scorende leerlingen) – uitstroom vwo
- II-gebied: vix 55 tot 65 (20% boven het gemiddelde scorende leerlingen) – uitstroom havo
- III-gebied: vix van 45 tot 55 (20% gemiddeld scorende leerlingen) – uitstroom vmbo-t
- IV-gebied: vix van 35 tot 45 (20% onder het gemiddelde scorende leerlingen) – uitstroom vmbo – k
- V-gebied: vix tot 35 (20%) laagst scorende leerlingen – uitstroom vmbo-b (pro)

Opbrengsten International Learners

International Learner heeft ambitie geformuleerd dat 80% van de leerlingen een VIX van 35 en hoger behaald (later geformuleerd als P80) en 20% van de leerlingen een VIX van 65 (later geformuleerd als P20). Dit is conform het landelijke gemiddelde.

Voor de M-toetsen van schooljaar 2022-2023 hebben de leerlingen van het programma International Learners het volgende behaald:

Rekenen: P80 = 39, P20 = 66. Dit zit dus boven de gestelde ambities.

Begrijpend lezen: P80 = 33, P20 = 60. Dit zit dus onder de gestelde ambities

Taalverzorging: P80 = 30, P20 = 62. Dit zit dus onder de gestelde ambities

Technisch lezen: P80 = 33, P20 = 58. Dit zit dus onder de gestelde ambities

Opbrengsten Gifted

Gifted heeft de ambitie geformuleerd dat 80% van de leerlingen een VIX van 45 en hoger behaald en 20% van de leerlingen een VIX van 75. Dit houdt in dat 2/3 naar HAVO/VWO uitstroomt.

Voor de M-toetsen van schooljaar 2022-2023 hebben de leerlingen van het programma Gifted het volgende behaald:

Rekenen: P80 = 54, P20 = 76. Dit zit dus boven de gestelde ambities

Begrijpend lezen: P80 = 51, P20 = 80. Dit zit dus boven de gestelde ambities

Taalverzorging: P80 = 45, P20 = 78. Dit zit voor P80 op ambitie en P20 boven ambitie

Technisch lezen: P80 = 40, P20 = 76. Dit zit voor P80 onder ambitie en P20 boven ambitie

3. Beschrijving gewenste situatie

3.1. Visie op Versnellen

Als school hebben wij als visie dat onderwijs niet het vullen van een vat is, maar het ontsteken van een vuur - Plutarchus (circa 46 - circa 120)

Dit houdt in dat wij het belangrijk vinden dat kinderen leren te reflecteren en overdenken. Dat zij gemotiveerd worden om te worden/leren in wat ze willen/belangrijk vinden en dit doen door de juiste uitdaging te ontvangen. Zodat zij op hun eigen manier een route leren vinden in de maatschappij en het leven.

Om dit met elkaar te bewerkstelligen hebben we de visie een leerling niet fysiek te willen versnellen. Wij vinden het namelijk belangrijk dat een leerling bij leeftijdsgenoten blijft en in die groep een uitdagend leeraanbod ontvangt.

Deze visie is geformuleerd vanuit de overtuiging dat er nog weinig wetenschappelijk onderzoek is gedaan naar zowel de positieve- als negatieve effecten van versnellen (zie bijlage 1). De onderzoeken die hierover zijn gedaan, hebben alle als uitgangspunt gehad dat leerlingen op dat moment in het regulier onderwijs zaten. Onderzoeken binnen het voltijds hoogbegaafden onderwijs is nog niet als zodanig uitgevoerd. Wij vinden het belangrijk dat een leerling sociaal-emotioneel in een eigen leeftijdsgroep kan ontwikkelen. Door de inzet van voltijds hoogbegaafden onderwijs zit een kind daardoor in een peergroup. Fysiek versnellen betekent het loshalen van een leerling uit zijn of haar peergroup. Daarnaast zien wij dat een leerling sociaal-emotioneel of cognitief zich sneller kan ontwikkelen, maar de rijping van de hersenen volgens leeftijd verlopen. Dit betekent dat op het gebied van executieve functies kinderen zich niet 'versnelt' ontwikkelen. Juist deze functies zijn op langer termijn een belangrijke voorspeller van schoolsucces. Wij vinden het belangrijk dat elke leerling de tijd krijgt om zich deze vaardigheden eigen te maken.

International Learners

Bij International Learners betekent dit een verrijkend aanbod aansluitend bij de methodes en waar nodig met externe materialen. Er is geen plusklas beschikbaar in de school. Waar nodig kan de samenwerking met de Gifted klassen worden gezocht. Een leerling kan dan bijvoorbeeld voor (een aantal) vakken naar een Gifted klas en daar onderwijs volgen.

Gifted

Bij Gifted betekent dit een verrijkend onderwijsaanbod, waarbij wordt gekeken naar de individuele ontwikkeling van het kind. In de basis ontvangt elk kind bij Gifted een gecompact onderwijsprogramma, waardoor er (indien wenselijk) ruimte is voor verbreding en verdieping. Onder verbreding wordt verstaan dat een leerling de aangeboden basis- en verrijkingsstof in andere contexten leert aanbrengen (out-of-the box denken) of leert over onderwerpen die niet passen in de basisstof. Onder verdieping wordt verstaan dat een leerling op eigen tempo verder mag in de basisstof.

3.2. Beschrijving procedures

Als school zijn wij tevreden als elke leerling gelukkig in het leven staat en binnen zijn of haar eigen mogelijkheden voldoende groei laat zien.

Sommige kinderen gaan sneller door de basisstof heen dan in eerste instantie verwacht wordt. Zij geven soms aan het onderwijs 'saai' te vinden of het gevoel te hebben onvoldoende te leren. Onze ambitie als school is dan ook dat elk kind het onderwijs ontvangt, waardoor hij of zij het gevoel heeft voldoende uitgedaagd te worden. Per kind wordt gekeken wat hiervoor nodig is.

Er zijn verschillende momenten gedurende een schooljaar dat de ontwikkeling van een kind wordt bespreken en ook de optie tot versnellen kan worden besproken.

Gedurende een schooljaar zijn er drie of vier contactmomenten met ouders:

-oktober/november: ouder-leerling gesprek over de sociaal emotionele ontwikkeling (vanaf groep 6 met leerling)

-februari/maart: ouder-leerling gesprek over de cognitieve ontwikkeling (vanaf groep 6 met leerling)

-april/mei : ouder-leerling gesprek over de sociaal-emotionele ontwikkeling (vanaf groep 6 met leerling)

-juni/juli: indien wenselijk een oudergesprek over de cognitieve ontwikkeling

Indien wenselijk vindt er tussen de officiële momenten een contactmoment plaats met ouders.

Daarnaast heeft de groepsleerkracht twee keer per jaar een groepsbespreking met de intern begeleider. Tijdens de groepsbespreking wordt zowel de ontwikkeling van de gehele groep als de individuele leerling besproken.

Indien wenselijk vindt er tussendoor een zorgoverleg plaats met de intern begeleider.

De leerkracht kan de uitdaging van de desbetreffende leerling inbrengen voor collegiaal consult in één van de daar voor bedoelde vergaderingen (Gifted of International Learners vergadering). In deze vergadering staat niet de versnelling, maar wel het uitdagende aanbod ter sprake. Leerkrachten kunnen hierin met elkaar meedenken wat deze leerling nog extra aangeboden kan worden.

Op schoolniveau is het viermanschap georganiseerd. Dit is een specifiek zorgoverleg waarin alle zorgdossiers van alle leerlingen wordt gemonitord op een multidisciplinaire manier. Hierin participeren de directeur, de intern begeleider, schoolmaatschappelijk werk en jeugdzorg.

Grote zorgcasussen en complexe vraagstukken worden soms doorgezet naar het multidisciplinair overleg (MDO). In het MDO zijn ook de adviseur passend onderwijs vanuit het samenwerkingsverband, leerplicht, de schoolarts, SMW, jeugdzorg, de ouders, Interne begeleider, de leerkracht en eventueel externe hulpverleners aanwezig.

Op het moment dat een vraagstuk rondom versnelling speelt bij ouders en/of de leerkracht wordt dit tijdens een groepsbespreking of tussendoor met de intern begeleider besproken.

De groepsleerkracht vult van te voren de versnellingswijzer voor deze leerling in (zie bijlage 2). Deze versnellingswijzer is gespreksleidraad voor het gesprek met de intern begeleider.

De intern begeleider neemt dit verzoek vervolgens mee naar een overleg in het viermanschap en plant vervolgens een MDO voor deze leerling in. Tijdens dit MDO is het gespreksleidraad het leidraad voor het gesprek tussen ouders, leerkracht, directie, zorg en eventuele aangesloten externen. Samen wordt gekeken in welke mate de wens van ouders/leerkracht reëel is en de fysieke versnelling inderdaad de laatste mogelijkheid is en alle andere mogelijkheden tot verrijking al zijn geprobeerd.

Indien dit niet het geval is, maar er wel sprake is van een onvoldoende onderwijsaanbod stelt de groepsleerkracht in samenwerking met de intern begeleider een handelingsplan op om de leerling voldoende uit te dagen in de eigen klas. Dit plan bestaat uit verrijkende doelen voor de leerling. Per doel wordt er beschreven waar de leerling aan gaat werken en op welke manier. Ook wordt beschreven op welke manier dit geëvalueerd gaat worden. Dit plan wordt vervolgens in een oudergesprek met ouders besproken en na een vastgestelde periode van tijd geëvalueerd. Als uit de bespreking blijkt dat de groepsleerkracht en de intern begeleider beoordelen dat het huidige aanbod in de klas voldoende is, wordt er geen handelingsplan opgesteld. De groepsleerkracht bespreekt met de ouders hoe hij/zij met de leerling werkt aan het aanbod in de klas en waarom school denkt dat dit voldoende is.

Als fysiek versnellen inderdaad de laatste optie is, zal samen met de intern begeleider worden gekeken wat er voor de leerling nodig is om de versnelling mogelijk te maken. Dit kan inhouden dat er nog een aan bepaalde cognitieve of sociaal emotionele doelen gewerkt moet worden, zodat de leerling aan het eind van het schooljaar de fysieke versnelling kan doormaken. Tijdens dit proces blijft een leerling in eigen groep. Het werken aan deze cognitieve- en sociaal emotionele doelen wordt beschreven in een handelingsplan en met ouders besproken.

Gedurende dit proces kan soms blijken dat de fysieke versnelling toch niet wenselijk is voor een leerling. Het is altijd mogelijk om dit proces in samenspraak met de intern begeleider en ouders stop te zetten en een regulier handelingsplan op verrijking in te zetten.

De verslagen van de oudergesprekken, intern bespreking, versnellingswijzer en eventuele handelingsplannen worden in ParnasSys opgeslagen.

3.4. Beschrijving van het onderwijsaanbod

3.4.1. Regulier aanbod

Verrijkend onderwijs op basisschool Kronenburgh bestaat uit het werken aan verdiepende en verrijkende doelen. Deze doelen kunnen te maken hebben op cognitief gebied als wel op het gebied van executieve functies. Voor de meeste leerlingen is het onderwijsaanbod, zoals beschreven in de succesplannen van de school voldoende. Het verrijkende en verdiepende aanbod voor elk vak is tevens in deze succesplannen opgenomen.

Voor het ontwikkelen van de executieve functies bestaat nog geen succesplan op school. Dit gebeurt veelal tijdens de onderwijsmomenten waar aan de sociale vaardigheden wordt gewerkt of door middel van het opstellen van een persoonlijk leerdoel (Gifted). In het dagelijks aanbod in de groepen wordt gewerkt aan het bewustwordingsproces van de executieve functies.

3.4.2. Verrijkend aanbod (boven op het reguliere aanbod)

Voor sommige leerlingen is het aanbod zoals beschreven in de succesplannen niet voldoende. Vaak gaat het om leerlingen die over de gehele linie verder ontwikkeld zijn (dus op alle vakken een grote voorsprong laten zien). De groepsleerkracht kan er dan voor kiezen om het volgende in te zetten.

International Learners

- Focus op verbreding van het onderwijs (creatief denken, out-of-the box, filosofie, curriculumverbreding). In overleg met de leerling wordt dan gekeken wat hij/zij interessant vindt en daar materialen en mogelijkheden bij gezocht.
- Volgen van een dagdeel of aantal vakken bij het Gifted programma.
- Na afname van IQ-onderzoek en proefperiode kan een overstap naar Gifted mogelijk zijn.
- Volgen van een buitenschoolse plusklas (bijv. 1 dag per week)/ externe activiteiten (Dit wordt gemeld bij de onderwijsinspectie als vermindering onderwijstijd)
- Deeltijd onderwijsprogramma op de middelbare school (bovenbouw leerlingen)

Gifted

- Focus op verbreding van het onderwijs (creatief denken, out-of-the box, filosofie, curriculumverbreding). In overleg met de leerling wordt dan gekeken wat hij/zij interessant vindt en daar materialen en mogelijkheden bij gezocht.
- Volgen van een externe plusklas/ externe activiteiten (Dit wordt gemeld bij de onderwijsinspectie als vermindering onderwijstijd)
- Deeltijd onderwijsprogramma op de middelbare school (bovenbouw leerlingen) (Dit wordt gemeld bij de onderwijsinspectie als vermindering onderwijstijd).

3.4.3. Wat gaan we doen we om ouders bij vraagstukken rondom versnellen te betrekken?

Zoals hierboven beschreven worden ouders op verschillende momenten bij het proces betrokken. Het initiatief tot versnellen kan zowel vanuit ouders(leerling) als leerkracht komen.

In beide gevallen wordt eerst de versnellingswijzer ingevuld door de groepsleerkracht en besproken met de intern begeleider. Het proces wordt verder beschreven in hoofdstuk 3.2. De ouders worden betrokken in het MDO.

Indien nodig wordt er een handelingsplan verrijkend onderwijs opgesteld.

In dit handelingsplan wordt in eerste instantie aangestuurd op een verrijkend aanbod in de klas. Indien dit niet afdoende blijkt, kan opnieuw de optie tot versnellen worden bekeken.

Zowel de versnellingswijzer als het handelingsplan worden met ouders in een oudergesprek besproken. De intern begeleider is bij dit gesprek aanwezig.

Indien vanuit de bespreking van de groepsleerkracht met de intern begeleider blijkt dat school denkt dat een handelingsplan niet noodzakelijk is, bespreekt de groepsleerkracht dit met ouders.

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht geraadpleegde literatuur

Bron	Gegeven literatuur over versnellen
<p>Versnellen in het primair en voortgezet onderwijs <i>(NTCN – Landelijk Kenniscentrum Hoogbegaafdheid, 2023)</i></p>	<p>De vele internationale onderzoeken naar de effecten van academische versnelling laten zien dat deze effecten positief zijn voor zowel de cognitieve als de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling. Dit wil nog niet zeggen dat iedere leerling met hoge capaciteiten versneld zou moeten worden. Deze keuze hangt namelijk af van persoonlijke factoren en omgevingsfactoren. Het is wel van belang om versnellen als optie altijd mee te nemen in de overweging om het onderwijs van een leerling met hoge capaciteiten aan te passen. Ook is kennis over de positieve onderzoeksbevindingen belangrijk op het moment dat het minder goed gaat met een versnelde leerling. Nu wordt dit namelijk nog te vaak gewijd aan de eerdere versnelling, terwijl er mogelijk (waarschijnlijk) andere oorzaken zijn (zoals nog steeds te weinig uitdaging). Een dergelijke onterechte conclusie kan leiden tot inadequate maatregelen, zoals een onterechte doublure. Het ontwikkelen en inzetten van helder versnellingsbeleid is belangrijk om de kansen op versnellen voor leerlingen te vergroten. Dit versnellingsbeleid zou deel moeten uitmaken van een breder begaafdheidsbeleid, als één van de mogelijke strategieën om passend onderwijs voor begaafde leerlingen te realiseren. Met een versnellingsbeleid worden leraren ook eerder aangemoedigd om deze onderwijsaanpassing toe te passen en zal er meer gelijkheid zijn in het aanbieden van deze aanpassing aan leerlingen die er baat bij hebben. Op die manier zullen deze leerlingen hun gestelde ontwikkelingsdoelen bereiken en betrokken blijven bij het leren. Hiervoor is het noodzakelijk dat het versnellingsbeleid past in de organisatie van de school, het schoolbestuur en het samenwerkingsverband. Een dergelijk beleid zal ook veel mensen geruststellen die minder inzicht hebben in de positieve gevolgen van versnelling en helderheid verschaffen over de typen versnelling die mogelijk zijn. Ten slotte is het belangrijk om academische versnelling niet te beschouwen als een alternatief voor verrijking. Het is beter om te bekijken wanneer het zinvol is om te versnellen in instructie en leren en wanneer het passender is om de breedte of diepte in te gaan. Goed overleg met alle betrokken is hierbij van belang met name over de manier waarop dit dan gedaan zou moeten worden. Leraren die de mogelijkheden van hun leerlingen herkennen en die erkennen dat bepaalde leerlingen aangepast onderwijs nodig hebben, hebben bovendien kennis, tijd en middelen nodig om die leerlingen op een effectieve manier les te geven. Het overwegen van alle mogelijke onderwijsaanpassingen, inclusief versnellen, zal ten goede komen aan de individuele leerling</p>
<p>Sluit het basisonderwijs aan bij hoogbegaafde leerlingen? <i>Bachelorthesis</i> <i>(Boele, Hoogendijk & Meulensteen, 2011)</i></p>	<p>Onderzoek naar beleving van de basisschool. 17 leerlingen waren versneld, waar van 11 in de onderbouw (groep 1 t/m 4). Deze groep is vergeleken met de groep leerlingen die niet versneld was. Er is geen verschil tussen deze groepen leerlingen over hoe zij terugkijken op de basisschoolperiode.</p>

<p>De sociometrische status van versnelde hoogbegaafde leerlingen <i>Masterthesis</i> (Cronenburg, 2012)</p>	<p>Versnelde hoogbegaafde leerlingen scoorden hoger op het gebied van samenspelen en samenwerken dan niet versnelde hoogbegaafde leerlingen en niet hoogbegaafde leerlingen.</p>
<p>Ontwikkeling van hoogbegaafde leerlingen en schoolse kenmerken. (Mooij, 2007)</p>	<p>Versnelde leerlingen presteren nog wel eens onder. Hoogbegaafde leerlingen die in groep 2 waren 'versneld', worden in groep 4 door de leerkracht waargenomen als beschikkend over een positiever zelfconcept, meer welbevinden, en een meer voldoening gevende relatie met de leerkracht. Een structurele 'verhoging' van het curriculum in de vorm van het aanbieden van leerstof uit hogere leerjaren dan volgens de leeftijd van de leerling gebruikelijk is, lijkt dus een positief effect te hebben op de ontwikkeling van hoogbegaafde leerlingen</p>
<p>Succescondities voor onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen. (Mooij, Hoogeveen, Driessen, Hell & Verhoeven, 2007)</p>	<p>Plusklasprogramma's en speciale klassen en scholen voor hoogbegaafde leerlingen laten - in vergelijking met verrijgingsprogramma's binnen de klas - positiever effecten zien op schoolprestaties van betrokken leerlingen. Leerlingen die een of meer leerjaren hebben versneld, laten geen verschillen zien met leerlingen in de nieuwe leersituaties. In vergelijking met de overige leerarrangementen leidt versnelling dan tot relatief de meeste cognitieve effecten. Vaak worden de diverse leerarrangementen ook in onderlinge samenhang doorgevoerd. Volgens de leerkrachten zijn de redenen om te versnellen van zowel cognitieve als sociaal-emotionele aard; opvallend is dat de redenen om niet te versnellen grotendeels vergelijkbaar zijn. Deze paradox kan worden verklaard uit kenmerken van het proces van onderpresteren (vgl. Mooij, 1991a). In het beginstadium kunnen leerkrachten en hulpverleners via het aanbieden van hogere onderwijsniveaus en - uitdagingen een hoogbegaafde leerling nog relatief eenvoudig stimuleren tot hogere cognitieve prestaties en een beter sociaal-emotioneel functioneren. In een gevorderd stadium van onderpresteren echter worden de slechte cognitieve prestaties en het gebrekkige sociaal-emotioneel functioneren van een hoogbegaafde leerling vaak gehanteerd als argument tot vermindering van cognitieve stimulansen en sociaalemotionele uitdagingen (hetgeen voor de leerling veelal probleemvergroterend werkt: zie verder hoofdstuk 3). In het onderzoek kwam bijvoorbeeld naar voren dat versnelling in de huidige praktijk vaak alleen wordt toegepast als een leerling al goed functioneert; in sommige gevallen kan versnelling de bij een leerling bestaande sociale of emotionele problemen verminderen of zelfs oplossen.</p> <p>Algemene schoolprestaties: Hier komen verschillende resultaten en mogelijke interpretaties naar voren. Versnelling bleek, binnen de geanalyseerde studies, geen effect te hebben op algemene schoolprestaties (waarbij versnelde leerlingen dus wel op het hogere onderwijsniveau functioneerden, dus in feite veel leerwinst boekten).</p> <p>Creativiteit: Pýchová (1994) vond positieve effecten wat betreft creativiteit in een aparte klas voor hoogbegaafden. In een andere studie, die creativiteit onderzocht in een versnellingsprogramma, werd geen effect gevonden (Noble, Robinson, & Gunderson, 1993).</p> <p>School- of professionele carrière: Uit de twee studies die gericht waren op het effect van versnellingsprogramma's op de school-</p>

	<p>of professionele carrière van leerlingen, kwamen geen effecten naar voren. Gezien de gerealiseerde versnelling is dus sprake van positieve effecten.</p> <p>Evaluatie van het onderwijs: Binnen één studie (naar versnelling) werd gekeken hoe leerlingen na het volgen van een aangepast onderwijsarrangement hun onderwijs evalueerden. Hier bleek de evaluatie van deze leerlingen niet af te wijken van die van leerlingen die niet versneld waren (Noble et al., 1993). Met andere woorden: versnelde leerlingen boekten wel leerwinst en evalueerden het onderwijs even positief als niet-versnelde leerlingen.</p> <p>Motivatie: Binnen één studie, naar versnelling, werd gekeken naar het effect op motivatie. Er werd geen effect gevonden (Noble, Robinson, & Gunderson, 1993).</p> <p>Versnelling: De twee studies naar versnelling (Noble, Robinson, & Gunderson, 1993; Barnett & Durden, 1993) laten geen effecten zien op de gemeten leerlingkenmerken. Omdat deze leerlingen wel een of meer leerjaren hoger functioneren, is er dus sprake van zeer duidelijke positieve effecten.</p>
<p>Naar verantwoorde leerarrangementen voor hoogbegaafde leerlingen (Mooij, Steenbergen-Penterman, Boekhorst-Reuver, 2007)</p>	<p>Een derde variant betreft versnelling ofwel het overslaan van een of meer leerjaren in het onderwijs. In onderzoeken warden vooral positieve sociale en cognitieve effecten van versnelling op hoogbegaafde leerlingen gevonden (Cotangelo, Assouline & Gross, 2004). Om mogelijke sociale isolatie ten gevolge van versnelling te vermijden is het belangrijk steeds twee of meer (hoog)begaafde leerlingen in een groepje te versnellen. Positieve resultaten van een dergelijke versnelling werden ook gevonden in een longitudinaal onderzoek van Noble, Robinson en Gunderson (1993), zij benadrukten dat of hoogbegaafde leerlingen nu wel of niet voor radicale versnelling kozen de steun van oudere en leeftijdgenoten van cruciaal belang waren voor hun psycho-sociale welbevinden</p>

Bijlage 2 Versnellingswijzer basisschool Kronenburgh

(gebaseerd op de Versnellingswijzer van scholen aan Zet)

Wij hebben als visie op school dat wij leerlingen niet fysiek versnellen. Wij vinden het namelijk belangrijk dat een leerling bij leeftijdsgenoten blijft en in die groep een uitdagend leeraanbod ontvangt. Deze visie is geformuleerd vanuit de overtuiging dat er nog weinig wetenschappelijk onderzoek is gedaan naar zowel de positieve- negatieve effecten van versnellen (zie bijlage 1). De onderzoeken die hierover zijn gedaan, hebben alle als uitgangspunt gehad dat leerlingen op dat moment in het regulier onderwijs zaten. Onderzoeken binnen het voltijds hoogbegaafden onderwijs is nog niet als zodanig uitgevoerd. Hierbij meegenomen vinden wij het belangrijk dat een leerling sociaal-emotioneel in een eigen leeftijdsgroep kan ontwikkelen en de tijd krijgt om de executieve functies voldoende te ontwikkelen door de rijping van de hersenen. Door de inzet van voltijds hoogbegaafden onderwijs zit een kind daardoor in een peergroup. Fysiek versnellen betekent het losmaken van een leerling van zijn of haar peergroup.

Naar welke punten worden er gekeken als er vragen zijn vanuit leerkracht of ouders over een mogelijke versnelling?

- **Persoonskenmerken**
- **Sociaal emotionele ontwikkeling / ontwikkeling van Executieve functies**
- **Cognitieve ontwikkeling**
- **Mogelijk verrijkingsaanbod**

De beschrijving is indicierend bedoeld en niet be- of veroordelend dan wel kwalificerend.

Persoonskenmerken:

Beschrijf in ieder geval het volgende:

- Reden verzoek tot versnelling
- Het leerlingprofiel a.d.h.v. Betts en Neihart (zie bijlage 3)
- Onderwijsbehoeften van de leerling (welke doelen vindt de leerling van belang, waar liggen de interesses, wat verveelt hem/haar snel, waar ligt de nieuwsgierigheid, waar is de leerling goed in, wat heeft hij/zij nodig om doelen te bereiken)
- Houding van de leerling naar de versnellingsprocedure (wil hij/zij versnellen?)

Hier invullen:

Sociaal emotionele ontwikkeling / ontwikkeling executieve functies

Bespreek in ieder geval het volgende:

- Zelfbeeld van de leerling: Hoe kijkt hij/zij naar zichzelf? Is dit beeld realistisch en positief? Of overschat/onderschat hij/zij zijn/haar vaardigheden?
- Reflectie: In hoeverre kan de leerling goed reflecteren op gedrag?
- Impulsbeheersing: In welke mate heeft de leerling voldoende impulsbeheersing? Wanneer wel/wanneer niet.
- Motivatie: In welke mate voltooit de leerling de meeste opdrachten uitgebreider en sneller dan andere klasgenoten?
- Uitdaging: In hoeverre zoekt de leerling actief en volhardend naar nieuwe uitdagingen? Is de leerling enthousiast als hij/zij een uitdaging krijgt?
- Leer- en werkstrategieën: In welke mate past de leerling leer- en werkstrategieën goed en flexibel toe? Is deze snel bereid om aangeboden alternatieve strategieën over te nemen?
- Plannen en organiseren: In welke mate kan de leerling zijn/haar werk plannen en organiseren (doelen opstellen en prioriteiten aanmaken)?
- Emotionele evenwichtigheid en veerkracht: In welke mate kan de leerling feedback en kritiek ontvangen en wijzigt zijn of haar gedrag adequaat?
- Positief gedrag: In welke mate is het gedrag van de leerling (zeer)positief en effectief?
- Relatie met andere kinderen: In welke mate is de leerling in staat om goede relaties op te bouwen met andere kinderen is deze vaardig in de omgang met leeftijdsgenoten, oudere, jongere medeleerlingen en volwassenen?
- Relatie met de leerkracht: Hoe is de relatie met de huidige en voorgaande leerkrachten geweest?
- Belemmerende factoren: Zijn er momenten in de ontwikkeling van het kind geweest die zodanig ingrijpend zijn dat ze invloed hebben op de sociaal-emotionele ontwikkeling. Beschrijf hoe je dit nu nog terug ziet bij deze leerlingen (denk hierbij aan (v)echtscheiding, (school)trauma, verlies/rouw)

Hier invullen:

Cognitief

Beschrijf in ieder geval het volgende:

- Wat zijn de cito-scores op het gebied van rekenen&wiskunde / begrijpend lezen / taalverzorging / technisch lezen? Is op alle vakken een zichtbare voorsprong van tenminste 0,5-1 jaar (CITO A(I)-score).
- In welke mate zijn deze scores stabiel hoog? Beschrijf indien mogelijk hoe vaak de leerling de A(I) resultaten heeft behaald.
- Hoe zag de vaardigheidsgroei tussen de laatste 2 CITO-momenten eruit? Was deze duidelijk meer dan 100% of daar onder?
- Is er sprake van aanwezige hiaten? Zo ja welke zijn dit dan?
- In welke mate kan de leerling toe met een korte uitleg of is deze instaat de stof zelf eigen te maken?
- Is er sprake van een leer- of ontwikkelingsstoornis? (Dyslexie, dyscalculie, AD(H)D, ASS, ODD)
- In welke mate laat de leerling zien originele ideeën te hebben/de mogelijkheid te hebben tot het out-of-the-box te denken.

Hier invullen:

Verrijkend aanbod Kronenburgh

Beschrijf in ieder geval het volgende:

- Welk verrijkend aanbod heeft de leerling vorig jaar en dit jaar gehad. Hoe ging de leerling hier mee om?
- Beschrijf welke mogelijkheden jij nog ziet om de leerling uit te dagen. Denk hierbij aan het volgende:
 - Sociaal emotioneel: werken met persoonlijk leerdoelen, deelname TalentenLab met eigen doelen, aangaan van grote projecten (leren organiseren/plannen)/ extern programma middelbare school voor een dag in de week
 - Cognitief: Inzetten verrijkende en verbredende middelen / vormgeven eigen cognitieve doelen, programma / extern programma middelbare school voor een dag in de week

Hier invullen:

Conclusie

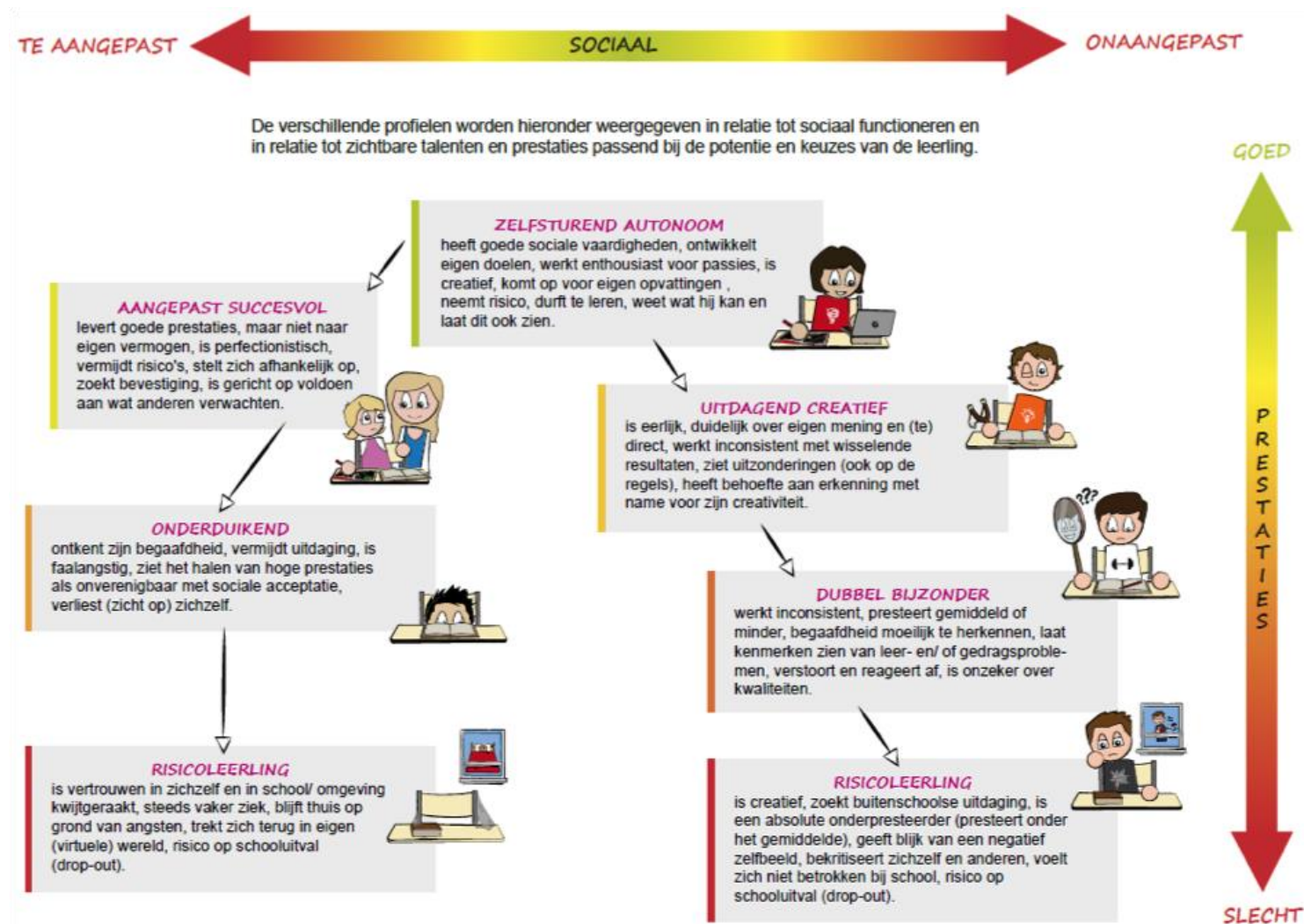
Beschrijf in ieder geval het volgende:

- Samenvatting van bovenstaande punten (wat zijn factoren voor versnellen en welke zijn tegen)
- Mening van de leerkracht: Hoe kijkt de leerkracht met bovenstaande informatie tegen versnellen aan

Hier invullen:

Bijlage 3 Profielen van Betts en Neihart

(uit Talent Stimuleren)

Herziene Profielen van Begaafden en Getalenteerden – Betts & Neihart, 2010

	Gevoelens en houdingen	Gedrag	Behoeften	Waarneming volwassenen/peers	Identificatie	Ondersteuning thuis	Ondersteuning op school
De succesvolle	Zelfvoldaan Afhankelijk Goed academisch zelfbeeld Angst voor falen Extrinsieke motivatie Zelfkritisch Werkt voor het punt Onzeker over de toekomst Behoeft aan bevestiging Vaste mindset	Presteert Zoekt bevestiging bij de leraar Vermijdt risico's Gaat niet verder dan het boek Accepteert en conformeert Kiest veilige activiteiten Haalt goede punten Consumeert kennis	Uitgedaagd worden Tekortkomingen inzien Risico's nemen Assertiviteitsvaardigheid en Ontwikkeling van creativiteit Groeï mindset Zelfkennis Onafhankelijke studie-vaardigheden	Geliefd bij leraren Bewonderd door peers Over het algemeen geliefd en geaccepteerd door ouders Men overschat zijn/haar capaciteiten Men gelooft dat hij/zij uit zichzelf zal slagen	Gebruik veel criteria Punten Gestandaardiseerde test scores Individuele IQ test Nominatie door leraar Nominatie door ouders Nominatie door peers	Ouders moeten loslaten Bied onafhankelijkheid Geef vrijheid om keuzes te maken Zorg voor risicovolle ervaringen Sta stress bij het kind toe Bevestig de mogelijkheden van het kind om om te gaan met uitdagingen	Laat versnellen Geef tijd voor een persoonlijk curriculum Bied activiteiten die hem/haar uit de comfortzone duwen Laat hem/haar onafhankelijke studie-vaardigheden ontwikkelen Bied verdieping Bied mentorschappen Geef cognitieve coaching Bied tijd met ontwikkelings-gelijken
De creatieve	Zeer creatief Verveeld en gefrustreerd Wisselend zelfvertrouwen Ongeduldig en defensief Verhoogde sensitiviteit Onzeker over sociale rollen Psychologisch kwetsbaarder Sterke motivatie om innerlijke overtuigingen te volgen Wil onjuistheden juist maken Hoge tolerantie voor tweeslachtigheid Veel energie	Toont impulsen Daagt leraren uit Discussieert over regels Is eerlijk en direct Is emotioneel labiel Heeft soms weinig zelfcontrole Is creatief en expressief Zet door op interesse-gebieden (passies) Staat voor zijn overtuigingen Kan in conflict komen met peers	In contact brengen met anderen Aanleren van tact, flexibiliteit, zelfbewustzijn en zelfcontrole Aanmoediging van creativiteit Contracten Minder druk om te conformeren Interpersoonlijke vaardigheden om anderen te bevestigen Strategieën om om te gaan met mogelijke psychologische kwetsbaarheid	Niet geliefd bij leraren Wordt gezien als rebels Machtstrijd Creatief Problemen met straf Peers vinden hem/haar vermakelijk Men wil hem/haar veranderen Wordt niet gezien als hoogbegaafd Men onderschat zijn/haar succes Men wil hem/haar laten conformeren	Vraag: Op welke manieren is dit kind creatief? Gebruik domeinspecifieke, objectieve metingen Richt je op creatief potentieel in plaats van op prestaties	Toon respect voor zijn/haar doelen Tolereer afwijkend gedrag Sta hem/haar toe zijn/haar interesses te volgen (passies) Toon voorbeeldgedrag Zorg voor familieprojecten Laat vertrouwen in zijn/haar capaciteiten zien Bevestig zijn/haar sterke punten Erken psychologische kwetsbaarheid en kom in actie wanneer dat nodig is	Zorg voor tolerantie Beloon creatief denken Plaats hem/haar bij passende leraren Zorg voor directe en duidelijke communicatie Geef ruimte voor gevoelens Bied domein-specifieke training Sta niet-conformeren toe Bied mentorschappen Geef directe instructies mbt interpersoonlijke vaardigheden Leer hem/haar weloverwogen keuzes maken
De onderduikende	Wil er sociaal gezien bijhoren Voelt zich onzeker en onder druk gezet In strijd, schuldig en onzeker Onzeker over het recht om emoties te voelen Verminderde eigenwaarde Tweeslachtig over prestaties Internaliseert en personaliseert maatschappelijke zaken Ziet prestatiegericht gedrag soms als verraad van de sociale groep	Devalueert of ontkent eigen talent Stapt uit plusgroepen Wijst uitdagingen af Gaat van de ene peer-groep naar de andere Voelt zich niet verbonden met de leraar of klas Is onzeker van zijn koers	Vrijheid om keuzes te maken Conflicten moeten verduidelijkt worden Netwerk van begaafde peers Aanmoediging van capaciteiten Rolmodellen uit verschillende culturen Zelfbegrip en zelfacceptatie Een publiek dat luistert naar wat hij/zij te zeggen heeft (gehoord worden)	Wordt gezien als leider of wordt niet opgemerkt Wordt gezien als gemiddeld en succesvol Wordt gezien als gehoorzaam Wordt gezien als stil/verlegen Wordt gezien als negatief staand tegenover risico's Wordt gezien als sterk	Interviews Nominatie door ouders Nominaties door leraren Wees voorzichtig met nominatie door peers Getoonde prestaties Metingen van creatief potentieel Non-verbale metingen van intelligentie	Normaliseer zijn/haar wanklanken Begeleid bij studie- en carrière planning Bied begaafde rolmodellen Wees een rolmodel voor een leven lang leren Geef vrijheid om keuzes te maken Normaliseer de ervaring Vergelijk niet met broers of zussen Bouw multiculturele waardering op	Toon concepten als maatschappelijke fenomenen Bied uitnodigende leeromgevingen Bied rolmodellen Help hulpgroepen ontwikkelen Zorg voor open discussies over klassen, racisme, seksisme Geef directe instructies mbt sociale vaardigheden Leer hem/haar het verborgen curriculum Bied studieplanning Praat over wat succes je kan kosten

	Gevoelens en houdingen	Gedrag	Behoeften	Waarneming volwassenen/peers	Identificatie	Ondersteuning thuis	Ondersteuning op school
De risicolopende	Verontwaardigd en boos Depressief Roekeloos en manipulatief Slecht zelfbewustzijn Defensief Onrealistische verwachtingen Voelt zich ongeaccepteerd Verzet zich tegen autoriteit Niet gemotiveerd door beloningen van de leraar Een subgroep is antisociaal	Zorgt voor crises en ontwrichting Zoekt spanning Werkt voor de relatie Is wisselend aanwezig Heeft lage schoolse prestaties Kan zelf-isolerend zijn Is vaak creatief Bekritiseert zichzelf en anderen Levert wisselend werk	Veiligheid en structuur Een 'alternatieve' omgeving Een geïndividualiseerd programma Confrontatie en verantwoordelijkheid Alternatieven Professionele hulp Sturing en korte termijn doelen	Volwassenen kunnen boos op hem/haar zijn Peers veroordelen hem/haar Wordt gezien als zorgelijk of onverantwoordelijk Wordt gezien als rebels Anderen zijn soms bang van hem/haar Anderen zijn soms ongerust over hem/haar Volwassenen weten niet hoe ze hem/haar moeten helpen	Individuele IQ test Prestatie subtests Interviews Audities Non-verbale metingen van intelligentie Nominatie door ouders Nominatie door leraren	Zoek gezinsbegeleiding Vermijd machtstrijd Doe buitenschoolse activiteiten Let op gevaarlijk gedrag Houd de dialoog open Houd hem/haar verantwoordelijk Minimaliseer straffen Laat vertrouwen zien in zijn/haar vermogen om hindernissen te slechten Houd relaties in stand	Verlaag verwachtingen niet Gebruik diagnostische tests Leer niet-traditionele studievoordigheden aan Bied verdieping en mentorschappen Bied academische coaching Plan huisbezoeken Promoot veerkracht Bespreek meerdere opties
De dubbel/meervoudig bijzondere	Aangeleerde hulpeloosheid Intense frustratie en boosheid Humeurstoornissen Geneigd tot ontmoediging Werkt om bij te blijven Zwak academisch zelfbeeld Ziet zichzelf niet als succesvol Weet niet waar hij/zij bijhoort	Legt gemakkelijk verbindingen Laat wisselend werk zien Lijkt gemiddeld of lager Lijkt jonger in sociaal-emotioneel functioneren Kan storend zijn of niet taakgericht Is een goede probleem-oplosser Denkt conceptueel Houdt van nieuwigheid en complexiteit Is ongeorganiseerd Heeft een trage informatie-verwerking Heeft soms moeite met omgaan met begaafde peers	Nadruk op sterke kanten Coping strategieën Vaardigheidsontwikkeling In de gaten houden ivm aanvullende stoornissen – m.n. ADHD Leren doorzetten Omgeving die sterke punten laat ontwikkelen Leren voor zichzelf op te komen	Heeft teveel aanpassingen nodig Wordt vreemd gevonden Zijn/haar capaciteiten worden onderschat Gezien als hulpeloos Gezien als niet behorend tot plusklassen Men denkt dat hij/zij veel structuur nodig heeft Alleen gezien om zijn/haar stoornis	Metingen van huidig functioneren in de klas Prestatietests Methodegebonden toetsen Kijken naar prestaties over een langere tijd Kijken naar patronen van afnemende prestaties in combinatie met bewijzen van hoogbegaafdheid Verder kijken dan IQ- of test analyses	Richt je op sterke kanten en vang stoornissen op Ontwikkel een wil om te slagen Herken en bevestig hoogbegaafde capaciteiten Daag uit in gebieden waarop het kind sterk is Bied kansen om risico's te nemen Ga er vanuit dat studeren een mogelijkheid is Kom voor het kind op op school Toon betrokkenheid van het gezin Voed zelfcontrole Leer realistische doelen te stellen en te bereiken	Uitdagen op sterke gebieden is eerste prioriteit Laat versnellen op sterke gebieden Zorg voor aanpassingen voor de stoornis Vraag: Wat is er nodig om dit kind hier te laten slagen? Geef directe instructies t.a.v. zelfregulerende strategieën Geef tijd om bij begaafde en getalenteerde peers te zijn Leer hem/haar voor zichzelf opkomen Leer SMART-doelen stellen
zelfstandigDe e	Zelfvertrouwen Accepteert zichzelf Groeit mindset Optimistisch Intrinsiek gemotiveerd Ambitieuw en enthousiast Ziet school soms niet als eerste prioriteit Vindt het niet erg om te falen en leert hiervan Laat tolerantie en respect voor anderen zien	Heeft adequate sociale vaardigheden Werkt onafhankelijk Stelt SMART-doelen Zoekt uitdaging Heeft een sterke zelfsturing Heeft sterke passies Heeft een goede zelfregulatie Komt op voor overtuigingen Is veerkrachtig Produceert kennis Heeft zelfbegrip en accepteert zichzelf	Meer hulp nodig, niet minder Steun bij nieuwe richtingen en groeiende onafhankelijkheid Feedback over sterke punten en mogelijkheden Faciliteren van continue groei Steun bij risico's nemen Langdurige, faciliterende relaties Bedreven worden in het managen van zichzelf Mensen die hem/haar steunen (support team)	Bewonderd en geaccepteerd Door ouders gezien als bekwaam en verantwoordelijk Positieve invloed Succesvol op meerdere gebieden Psychologisch gezond Positieve relaties met peers	Getoonde prestaties Producten Nominaties Portfolio's Interviews Gestandaardiseerde testcores Prijzen	Kom op voor het kind op school en in de gemeenschap Bied kansen op gebied van hun passies Sta vrienden van allerlei leeftijden toe Haal restricties in tijd en ruimte weg Bied hulp bij het samenstellen van een 'support team' Betrekt hem/haar bij de passies van de ouders Betrekt hem/haar bij gezinsbeslissingen Luister naar hem/haar Laat hem/haar met rust	Sta het ontwikkelen van een geïntegreerd, lange termijn studieplan toe Haal restricties in tijd en ruimte weg Ontwikkel meerdere, geregelateerde verdiepingsmogelijkheden, waaronder mentorschap Bied van een variatie aan versnellingsmogelijkheden Zorg voor mentoren Zie af van traditioneel schoolbeleid en –regels Laat hem/haar met rust Leer hem/haar omgaan met de psychologische kosten van succes